

Van één Limburgse soort per gemeente naar een biodiversiteitsbeleid onder de paraplu van een klimaatbeleid

Jan Stevens & Ella Baert, Provinciaal Natuurcentrum,
Het Groene Huis, Domein Bokrijk, 3600 Genk

Voorgaande artikels in dit jaarboek illustreerden dat het project 'Gemeenten adopteren Limburgse soorten' (GALS) een sterke impuls gaf aan het lokaal biodiversiteitsbeleid in Limburg. Er is het wervende effect van het concept van de adoptie van een exclusieve soort. Er zijn de resultaten zoals weergegeven in dit jaarboek.

Hoe kan het nu verder? De gecreëerde dynamiek moet worden bestendigd. Dit is zo mogelijk een nog grotere uitdaging dan het lanceren van het project. In dit slotartikel geven we een aantal mogelijkheden in het kader van het (in voorbereiding zijnde) provinciaal milieubeleidsplan "Allemaal CO₂-neutraal. Limburgs Milieubeleidsplan 2010-2013" (Smeets, 2010). Dit plan plaatst de biodiversiteitsproblematiek in het licht van de klimaatproblematiek.

Adoptie

De adoptieprocedure heeft gewerkt, vooral als mobiliserend initiatief, maar is beperkt zowel in de tijd, als naar ecologische relevantie (Baert *et al.*, 2009). Het sterk wervende karakter is een argument om de procedure te behouden en verder uit te diepen. Gemeenten hebben een aantal mogelijkheden om deze aanpak verder te ontwikkelen.

Een logische eerstvolgende stap en een ecologisch zinvolle uitbreiding is de soort te beschouwen als een indicatorsoort voor zijn habitat/leefgebied/landschap. Een gemeente kan de werking ecologisch verdiepen door zich ook te focussen op andere soorten van hetzelfde habitat. Zo wil Herk-de-Stad, dat de Grote Modderkruiper adopteerde, de aan-

dacht ook vestigen op andere 'moddersoorten'. Die groep bevat misschien soorten die voor bepaalde acties op het terrein, communicatieacties of monitoring beter geschikt zijn.

In dit geval gaat het om de stap van één soort naar één type leefgebied. Dit is ideaal voor gemeenten met één heel typisch leefgebied/landschapstype.

Vooraf in functie van de communicatie kan de keuze voor één soort ook verbreed worden tot de hele taxonomische groep waartoe ze behoort. De soortgroep is een kunstmatige indeling die echter begrijpbaar is voor buitenstaanders. Zulke verbreding biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om zich te focussen op andere habitats/leefgebieden met meer potentie om op terrein wat te realiseren, terwijl de groep communicatief en qua monitoring beperkt wordt gehouden. Zo riep Bilzen, die het Dwergblauwtje adopteerde, zich uit tot 'vlinderstad'.

Ook samenwerking tussen gemeenten biedt perspectieven vooral om de ecologische relevantie van terreinmaatregelen te vergroten. Naburige gemeenten kunnen samenwerken aan de geadopteerde soort van één van de gemeenten of aan de uitgebreide soortengroep wanneer er een 'relevant verbindingsselement' is tussen deze gemeenten. (vb. heidesoorten, bossoorten, een rivier, ...), Beide benaderingen van hierboven kunnen gebruikt worden (t.t.z. van één soort naar het leefgebied of van één soort naar meer soorten met meer leefgebieden). Hierdoor kunnen maatregelen op schaalniveau van een gemeente worden verruimd en daardoor de soort(engroep) meer ruimte bieden. Voor de hand liggende mogelijkheden zijn bijvoorbeeld akkersoorten in Haspengouw of bossoorten in de gemeenten van Bosland.

Op die manier kan de adoptieprocedure ruimtelijk worden opgeschaald tot streekniveau.

Grote landschappelijke eenheden kunnen typische clusters van soorten voor hun rekening nemen.

Maar ook een schaalverkleining kan zinvol zijn. Andere actoren kunnen geïnteresseerd zijn in de adoptie van een soort bijvoorbeeld duurzame 'groene' industrieterreinen, bedrijven, lokale verenigingen, en zo verder.

Doel van al deze operaties blijft typische (Limburgse) soorten te gebruiken als kapstok om habitats, biotopen, leefgebieden, landschappen in te richten en te beheren met het oog op een verrijking van de (typisch Limburgse) biodiversiteit. Om de effectiviteit (het bereiken van het genoemde doel) en de (wetenschappelijke) consistentie van het verhaal te bewaken blijft een coördinatie, sturing en ondersteuning van deze (boven)lokale processen nuttig en soms noodzakelijk.

Provinciale aanpak

Het provinciaal milieubeleidsplan "Allemaal CO₂-neutraal. Limburgs Milieubeleidsplan 2010-2013" (Smeets, 2010) onderkent de klimaatverandering als een nieuwe bedreiging voor de lokale biodiversiteit. Het probleem van het behoud van de biodiversiteit is duidelijk complexer dan tot nog toe gedacht.

Het nieuwe provinciale milieubeleidsplan wil de natuur gebruiken als bondgenoot in de strijd tegen de stijging van CO₂. Het plan formuleert o.a. volgende doelstellingen: (1) het Limburgs netwerk van natuurgebieden en natuurverbindingen verder uitbouwen, (2) de Limburgse bossen koesteren, (3) de Limburgse biodiversiteit behouden en waar mogelijk versterken. Een belangrijk aandachtspunt is de monitoring van de Limburgse biodiversiteit.

Het plan somt heel wat acties op die voor dit

doel kunnen ingezet worden en die op de dynamiek van het GALS-project verder bouwen.

Het plan voorziet enerzijds in een verdere structurele personele ondersteuning van het provinciaal biodiversiteitsbeleid met de bedoeling (boven)lokale acties in de mate van het mogelijke op elkaar af te stemmen en te ondersteunen.

Ook de netwerking met vrijwilligers onder de LIKONA-koepel blijft de volle steun genieten met als doel natuurstudie, inventarisatie en monitoring te stimuleren en te sturen in functie van de provinciale beleidsdoelstellingen.

Er is de structurele financiële ondersteuning via subsidies voor biodiversiteitsprojecten, voor projecten in grote landschappelijke eenheden en natuurverbindingen en voor de bescherming van bedreigde soorten met als doel deze middelen via duidelijke criteria te sturen in de richting van de hoger genoemde beleidsdoelstellingen.

Anderzijds verkennen diverse biodiversiteitsprojecten nieuwe mogelijkheden om bij te dragen aan dezelfde doelstellingen. Zo worden binnen het project 'Soorten en Landschappen voor Biodiversiteit' (SOLABIO) de Limburgse regionale landschappen ondersteund. Zij begeleiden op hun beurt de gemeenten in de uitvoering van GALS-acties. Dit project, met 27 partners en meer dan honderd terreinacties, is een grootschalig grensoverschrijdend informatie-uitwisselingsproject met de bedoeling om, naast de terreinacties, heel wat 'best practices' en 'lessons learned' te genereren in verband met het lokaal biodiversiteitsbeleid in Vlaanderen en Zuid-Nederland. In dit project zitten heel wat aanknopingspunten om de sectoren landbouw, industrie en (duurzaam) bouwen een bijdrage te laten leveren aan de biodiversiteitsdoelstellingen.

Het Project 'Communicatie en monitoring in de natuurparken als motor voor landschapsverrijking' (COMOLA) schaaft de adoptieprocedure op tot het niveau van de grote landschappelijke eenheden en heeft extra aandacht voor communicatie over de biodiversiteit.

Tenslotte heeft het plan in het bosbeleid (bosgroepen), en het waterbeleid (bekkenbeheer) extra aandacht voor biodiversiteitsaspecten.

Andere beleidsniveau's

Het provinciaal biodiversiteitsbeleid is een aanvulling op het biodiversiteitsbeleid op hogere bestuursniveau's: de internationale verdragen (o.a. CBD), het Europese beleid (o.a. Natura 2000) en de implementatie hiervan in het Belgische federale beleid (o.a. KBIN) en het Vlaamse natuurbeleid (o.a. MINA-plannen). Er zijn de initiatieven van de niet-gouvernementele organisaties op internationaal (o.a. Countdown2010) en Vlaams niveau (o.a. Natuurpunt). Het provinciaal beleid versterkt de impact van de hogere niveau's en ondersteunt het lokale niveau.

Besluit

Dit jaarboek meet de resultaten van het project 'Gemeenten Adopteren Limburgse Soorten' (GALS). De verwezenlijkingen zijn aanzienlijk. Er zijn, naast de gesuggereerde acties in de gemeentelijke actieplannen, tal van mogelijkheden om op de ingeslagen weg verder te gaan. Het provinciaal milieubeleidsplan "Allemaal CO₂-neutraal. Limburgs Milieubeleidsplan 2010-2013" bevat heel wat acties en instrumenten om dit ook te doen. Ook de monitoring zal worden verder gezet met de bedoeling om later, bij voorbeeld in 2015, nog eens een stand van zaken op te maken.

Referenties

- BAERT, P., L. CREVECOEUR & J. STEVENS, 2009, Adoptie van Limburgse soorten. Enkel verpakking of ook inhoud? *Natuur.Focus Jrg. 8, nr. 4: 142 – 148.*
- SMEETS, F., 2010, Provincie Limburg, Allemaal CO₂-neutraal, Limburgs Milieubeleidsplan 2010-2013 (ontwerp), Haselt, 55 pp.